

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

„Ouderbezoek”.

Onder dezen titel gaf de heer Westera van Nijverdal een kleine brochure uit. De zaak, waarover het hier gaat, lijkt mij van genoeg belang, er in deze rubriek eens de aandacht op te vestigen.

Met „ouderbezoek” wordt bedoeld een bezoek aan de ouders, te brengen door onderwijzers en onderwijzeressen. Men zou dus even goed van „huisbezoek” kunnen spreken, maar die term heeft nog al een kerkelijke kleur en daarom heeft Westera dien anderen term gekozen. Doet er niet toe, als we maar weten, wat er mee bedoeld wordt. En dan zullen we 't wel met den schrijver eens zijn, dat zulk een bezoek nuttig is, dat de ouders er wel op gesteld zijn en dat dan ook de onderwijzer het tot zijn plicht moet rekenen, regelmatig de ouders van zijn leerlingen te bezoeken.

Zeker, menig onderwijzer zal de bedenking opperen, dat hem bij al den drukken arbeid van school- en studiewerk de tijd ontbreekt, maar daarmee is hij niet klaar. Hij moet den tijd vinden. Dan moet er iets anders worden opgeofferd. Wie zijn kinderen wil leeren kennen, moet weten, in welke omgeving ze opgroeien, moet kennis maken met den vader en vooral met de moeder, omdat zij in den arbeid der opvoeding thuis de grootste rol speelt. Wie moeder niet kent, zal vaak tevergeefs trachten de kinderen te leeren kennen.

Moeten de ouders zelf niet bij den onderwijzer komen? Zeker, dat kan ook wel. Bij sommige gelegenheden is dat ook dienstig, maar in den regel komt daar weinig van. Daar kan men moeilijk regelaars in krijgen. 't Zou den onderwijzer ook vaak heel lastig kunnen zijn. Hij leerde dan trouwens ook nog niet de omgeving van de kinderen kennen.

Wanneer we komen tot de praktische vraag, op welken dag het ouderbezoek bij voorkeur kan worden gebracht, dan meent Westera, dat de Zondag zich daartoe bij voorkeur leent. Zeker, er zullen wel gezinnen zijn, waar men eigenlijk alleen des Zondags terecht kan, maar, mij dunkt, vele bezoeken kunnen ook in de week gebracht worden. Menig onderwijzer, die zelf een gezin heeft, mag ook dien rustdag met gerustheid bij de zijnen doorbrengen. Er is ook wel vaak wat met de ouders te bespreken, als het h.v. gaat over de beroepskeuze van de kinderen, dat zich nu niet bijzonder leent tot een gesprek op den Zondag. Ook daarin mag men de aandacht van de ouders op den Zondag niet neerhalen in den kring van de alledaagsche zorgen. En och, als de meester komt, willen ze toch graag eens over allerlei dingen spreken.

Onderwerpen van gesprek zijn er overigens genoeg. Wanneer ouders en onderwijzers met een hart vol liefde dagelijks arbeiden aan de opvoeding van dezelfde kinderen, zouden ze eigenlijk veel met elkander moeten spreken. Dat zal wederzijds goed werken: De ouders hooren ook nog eens onverwachte dingen van hun kinderen, soms tot hun vreugd, evenwel soms ook tot hun teleurstelling. En even goed komt het voor, dat de onderwijzer door zijn bezoek aan de ouders een geheel anderen kijk op de kinderen krijgt.

Men zij daarom vooral van beide zijden eerlijk en getrouw: de ouders moeten niet al hun best doen, om de minder goede eigenschappen van hun kinderen te verbergen of te vergoelijken en de onderwijzer zoeken niet de ouders te behagen, door de kinderen maar te prijzen boven wat ze verdienen. Dat loopt altijd verkeerd. De teleurstelling later is grooter. Neen, men zegge eerlijk, wat in het belang van de kinderen moet worden geweten. 't Is natuurlijk geen aangenaam werk, aan de ouders mee te deelen, dat het met hun kinderen niet zoo bijster gaat. Ieder zou liever prijzen. Maar als het niet kan, moeten de ouders dankbaar zijn, dat ze te doen hebben met een man, die hun eerlijk zegt, waar het op staat. Dan kan men samen middelen beramen, om tot beterschap te komen.

Moeten de ouderbezoeken bij reglement aan de onderwijzers worden voorgeschreven? Wel neen, wie door zijn eigen hart niet tot dit werk wordt gedreven, die blijve maar gerust in zijn eigen kamer of in zijn eigen tuintje. Die brengt van dit nutte werk toch niets terecht. Hij zal tot zijn schade in zijn leven ondervinden, dat „wie spaarzaamlijk zaait, ook spaarzaamlijk zal maaien”. Hij blijft een vreemdeling voor zijn kinderen, voor zijn omgeving.

Verkeerd vind ik het, wanneer de onderwijzer alleen bezoeken gaat afleggen, als er onaangename dingen voorgevallen zijn. Dan wordt hij de ongelukshode en de buurt praat er van, dat de meester ergens is binnengegaan. Daar zal wel wat wezen met de jongens!

De zieken krijgen natuurlijk regelmatig bezoek. Daar drijft het belangstellende hart den meester wel heen. Maar zoo krijgen ook de gezonden hun beurt. Dat haalt de band tusschen school en huis nauw aan. En wie er dikwijls nog het meest van profiteert? Dat is de meester, de juffrouw, die de vermeerdering van menschenkennis en kinderkennis als een waardevol kapitaal bij haar verder werk kan gebruiken.

't Hoop, dat de lezing van Westera's brochure voor menigeen aanleiding mag wezen tot meer,

tot regelmatig huisbezoek. Daar zullen de scholen, de ouders, de kinderen, de onderwijzers wel bij varen.

Gr.

G. MEIMA.

PERS-SCHOUW.

Van een recensie.

Prof. Dr. A. G. Honig heeft nog ma in „De Bazuin” op een minder vriendelijke recensie van Prof. Dr. T. Hoekstra's Gereformeerde Homiletiek gewezen, gelijk deze geschreven was door een modern hoogleraar.

Dezen keer mag men ook eens de aandacht schenken aan wat Prof. Dr. A. J. de Sopper schrijft over de inaugurele rede van Prof. Vollenhoven (Logos en Ratio), de rede, waarmee hij onlangs zijn hoogleraarschap aan de Vrije Universiteit begonnen is. De hoogleraar De Sopper zegt ervan in „Alg. Weekbl. v. Chr. dom en Cultuur”:

Dit is de rede, waarmee de nieuwe hoogleraar in de wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit te Amsterdam zijn ambt heeft aanvaard. Hij gaat uit van „het princip der soevereiniteit in eigen kring”, en wil, in verband daarmee, dat het antwoord op de kennistheoretische vragen ontleend zal worden aan „de Gereformeerde beginselen”, volgens Art. 2 (van de Statuten der Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag).

Een positief antwoord wordt hier nog niet gegeven. Wel gaat de schrijver in deze oratie na wat er op het gebied van wijsbegeerte en special kennistheorie buiten den „eigen kring” zooda gepraesleerd is. Het resultaat is weinig opwekkend: „de wijsbegeerte van onzen tijd is of levensphilosophie, die vervreemd raakt van iedere bezinning op wetenschappelijke vraagstukken, of ze verloopt in een logistische eenzijdigheid, die de betekenis der wetenschap overdrijft en elke tocht buiten de Herculeszuilen van het formalistisch waarwater verbiedt”. Hierbij wordt het feit gesignaleerd, dat „de antipathie tegen het tweede standpunt niet zelden de aantrekkelijkheid verhoogt van het eerste, ook voor zulken, die toch, volgens hun Calvinistisch uitgangspunt, beter konden weten”. Deze broeders mogen wel op hun tellen passen. Van het een komt het ander. Als we de slang loslaten, raken we ten slotte alles kwijt. En de eerste stap in verkeerde richting op het gebied der kerkleer voert op „'t heillooze pad naar den afgrond”. Er blijken in schrijver's „eigen kring” ook eenigen te zijn, die neiging vertoonen de „grootste moeilijkheden te ontzeilen” en zich „voorloopen” te verstellen „met een aanval van meer detailistisch werk”. Ik kan het niet beoordelen. Het is trouwens een interne aangelegenheid van schrijver's kring. Men kan echter als buitenstaander niet anders dan het kloete woord toejuichen, waarmee deze „voorzichtigsten”, en dat dan zeker niet alleen op het gebied der wijsbegeerte, hier tot de orde worden geroepen.

Was het in het verleden met wijsbegeerte en kennistheorie beter gesteld dan in het heden? Het grootste deel van dit geschrift is gewijd aan het antwoord op deze vraag. Een voor een worden ze geciteerd om voor te komen, de grootste beroemdheden in de geschiedenis van het Westersch wijsgeerig denken, van de oudste Grieken af tot Volkelt en Driesch, N. Hartman en Nuzubitsze, Geysar en Scheler toe. Het is één lange lijdensgeschiedenis van vergissingen, verwarringen, omissies, fouten, verblindingen, dwalingen, bij wier ontdekking de schrijver hijnwilen zelf door een luivoring overvallen wordt.

Enkele voorbeelden. Onbruikbaar, ja bij uitstek gevaarlijk, is de heele Griekse wijsbegeerte. Ik ben allerminst een voorstander van een Grieksch Christendom. Maar als ik dit massieve oordeel lees, dan vraag ik me af of de „volheid des tijds” niet juist op het verkeerde oogenblik ingetreden is, en of het misschien niet oncinidig veel beter zou geweest zijn als dat gebeurd was in een periode, waarin niet de Griekse taal wereldtaal was, de Griekse taal, noodzakelijkerwijs het voertuig van Griekse begrippen. En als het dan toch Grieksch moest zijn, ware het dan niet veel gelukkiger geweest als Democritus en het Epicureïsme in plaats van Plato en Aristoteles gedomeerd hadden. Het paganisme van het Griekse denken zou dan open en bloot gelegen hebben. Zoodaals het nu geloopt is, trof het alles even slecht. Door een schoonen schijn misleid, zijn alle apologeten, vroegere en latere patres en de heele scholastiek, zonder dat ze er erg in hadden op het „heilloos pad naar den afgrond” geraakt. Van hetzelfde fatale vergif is ook de nieuwe tijd doortrokken. Calvin is de groote uitzondering. Maar Luther was een theoloog van magere afmetingen: hij „staakte het zuiver theologisch werk nog voor hij het goed en wel had aangevangen”. Wat een Pascal betreft: „hoezeer de critische Lettres provinciales de bewondering mochten wekken, de positieve Pensées zijn zwak”. Iemand wien ik deze taxatie van Pascal's Pensées meedeelde, vroeg mij of ik ook wist wolk cijfer de Heer Vollenhoven in deze orde van grootheden aan zijn oratie toekent. Dat Kant en de na-Kantsche wijsbegeerte afgewezen worden, spreekt vanzelf. De „Phänomenologie” van Husserl e.a. echter, die als ik goed ingelicht ben, in den kring van den schrijver hij sommigen nogal indruk heeft gemaakt, kan evenmin genade vinden. Ze is een bedenkelijke combinatie van twee dwalingen: Hegel en Thomas, en zal dus uitgezuivd moeten worden.

Het is alles, van Homerus af tot aan de naaststaande beantwoording der kennistheoretische vragen volgens Art. 2 van de eerder genoemde Statuten, hopeeloos geïnfecteerd met paganisme, humanisme, individualisme, rationalisme, idealisme, enz. Ik krijg den indruk, dat de kennistheorie niet alleen niet ligt op het gebied van de gemeene gratie, maar dat ze heel, heel particulier bezit is.

De nieuwe hoogleraar waarschuwt zijn leerlingen tegen de opvatting van Pascal, dat de God van Abraham, Izak en Jacob niet dezelfde is als die der wijsgeeren en geleerden. Men zou meenen, dat hij zelf een welsprekend betoog gevoerd heeft voor de juistheid dezer stelling. Dat lijkt evenwel alleen maar zoo. Al die z.g. wijsgeeren zijn n.l. eigenlijk geen wijsgeeren. Wijsgeeren zijn alleen zij, die de vragen beantwoorden volgens Art. 2. En dus is de God der wijsgeeren wel degelijk de God van Abraham, Izak en Jacob.

Ik weet natuurlijk nog niet precies, hoe die positieve beantwoording zal uitvallen. Zooveel kan men niettemin op grond van dit geschrift van Prof. Vollenhoven al vaststellen: wie niet stoelt op Calvinistische wortel volgens Art. 2 enz., zal even ver af staan van de specifiek Calvinistische wijsgeerige opvattingen, die deze volgens dat artikel gereed staat af te leiden, als van de specifiek Calvinistische politieke, theologische, kerkelijke opvattingen, die reeds volgens dat artikel afgeleid zijn.

Het valt ietwat tegen, dergelijke recensies te lezen van deze hand. Blijkbaar mogen de menschen van „art. 2” niet wat iedereen mag: tegenover het bestaande en geveene eis eighens poneeren. Ieder mag het, behalve wie aan „art. 2” gebonden wil zijn. Men mag wel vrijuit zichzelf als de „grootte uitzondering” poneeren, doch niet Calvin, als deze enkele eeuwen lang reeds is nagerekend.

Het blijkt dat Prof. Vollenhoven werk te doen krijgen kan, ook al om tegenover filosofen in Nederland bewijs te leveren, dat de volheid des tijds (die trouwens nog iedereen dag wordt toehereid) niet kan worden aangewezen door de verorders van den God der wijsgeeren, doch al den raad van den God van Abraham, Izak en Jacob gekozen is. Deze heeft — krachtens zijn wil tot openbaring — de hongerende wereld over het brood des Levens willen onderwijzen in de taal van de hongerenden zelf. Zoo wordt de keuze van dien tijd juist een critiek van hoven op den denkbaarheid van dien tijd, als men tenminste redeneert niet uit het standpunt van individualistische wijsgeerigheid, doch uit dat der Calvinistische aanvaarding van de idee der „openbaring”. Trouwens, het begrip „volheid des tijds” zelf is alleen te aanvaarden door ieder, die de openbaring laat heerschen over alle wijsgeerige bezinning. Laat „art. 2” los en de „volheid des tijds” wordt temslotte niet meer dan een onbewezen hypothese.

En ook blijkt dat Prof. Vollenhoven werk te doen krijgen kan, om tegenover enkele lieden, die bij elken in deze landen zijn neus om de deur stekenden filosoof af en toe en om beurten en met dezelfde goedwilligheid zoo één, twee, drie keer college loopen, vol te houden, dat „de eerste stap in verkeerde richting op het gebied der kerkleer voert op 't heillooze pad naar den afgrond”. Het kan noodig zijn, vooral sedert or in een zekeren kring aan gereformeerde en Ned. Gereformeerde menschen verteld wordt, dat men tegen Assen moet zijn, niet alleen omdat dr N. D. v. Leeuwen gelijk heeft maar ook omdat dr de Hartog terecht heeft gezegd, dat Barth's optreden in Nederland opnieuw de noodzakelijkheid van een nieuwe bestudering der kerktheoretische vraagstukken ons oplegde. Wij hebben geen bezwaar tegen dezen oproep tot studie, maar verbazen ons alleen maar 'n klein beetje erover, dat men op die manier tegelijk v. Leeuwen en Kant wil oproepen te gen Assen. Het bewijst, dat men vandaag met dr v. Leeuwen zegt: ge kunt Gen. 2 en 3 beoordeelen en verstaan door volkomen langs alle filosofen heen te redeneeren en morgen zegt: ge kunt met uw „oostersch milieu” en uw exegese wel naar huis gaan: we moeten een nieuwe ken-theorie hebben en Assen heeft daarvan niets begrepen en Prof. Ridderbos heeft dat niet aangeraakt en de synode heeft daar geen seconde over nagedacht.

Inderdaad zóó moeten de bezwaardden maar redeneeren. Met één verzuchting in die richting gooien ze niet zoozeer de synodale rapporten als wel alle met groote ingenomenheid begroete brochures van Vox esylvis (dr v. Leeuwen) en meer anderen overboord.

Want het is niet zoo: dat iemand „de slang loslaat” en daarna weer loslaat, doch zóó: dat men het gereformeerde standpunt loslaat en daarom „de slang” — in den zin althans waarin dit tot nu toe bij wie heengingen geblesken is.

En zoodat de recensie van prof. de Sopper als de nieuwste uitlatingen van schismatische zijde over de kerktheorie, als de door Assen uitgeworpen Hagar, bewijzen, dat men prof. Vollenhoven dankbaar mag zijn voor zijn getuigenis, dat de God van Abraham, Izak en Jakob een andere is dan die der wijsgeeren.

De bezwaren overboord geworpen.

We herinnerden zoeven eraan, dat in de tegen de Asser Synode aageerde pers, als men naar de consequenties der beweringen zoekt, vele bezwaren van eertijds grondig verloochend worden. Hetzelfde bewijst in ander verband prof. Kuyper in „De Heraut”. We lezen:

Toen de Synode van Assen Dr Geelkerken schorste om zijn afwijkende opvatting van het Paradysverhaal en daarna, toen hij aan deze schorsing zich niet onderwerpen wilde, uit zijn ambt ontzette, kwam men met het kerkrechtelijke bezwaar, dat beide, deze schorsing en afzetting, in strijd waren met onze Kerkenorde, en daarom niet als wettig erkend konden worden, zoodat de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid terecht Dr Geelkerken gehandhaafd had. Onze Kerkenorde kende toch het recht om een predikant te schorsen alleen aan den Kerkeraad toe, en het recht om hem af te zetten aan de Classis. De Synode, door dit recht van schorsing en afzetting zelf uit te oefenen, was buiten hare bevoegdheid gegaan. Dogmatisch mocht de Synode gelijk hebben gehad, kerkrechtelijk was ze fel gegaan. Het baatte zelfs niet, wanneer men er op wees, dat onze Nationale Synoden in de 16e en 17e eeuw, die onze Kerkenorde hadden vaaggesteld, deze formalistische opvatting nooit gelukkig hadden, maar wel degelijk tucht hadden uitgeoefend over

ambts
men
vaak
aan
am
Ink
hoe
daar
Ds
de
daarna
men
het
sen.
dan
ditzelf
toek
Ds
Bij
geldt
schors
by
Da
meerd
mede
te
recht
nucht
de
Kerke
was
zich
Dat
in
Art
aan
onze
standig
haat
recht
zich
moest
die
Maa
dat
des
van
de
men
weten.
Onze
niente
Classis
natie
bezwaa
Art. 75
van
hand
ook
deze
enkele
in
Zoo
was
daarna
doen,
aan
zijn
die
sch
Wat
kerkrec
ken
den
ker
resulta
geen
Wat
be

Ds P. E.

Natu
Christn
neemt
boekje
genieten
ver
ons
densch
Scro
ons
her
vuurste
moedigl
peratum
vriesspu
ziel: zij
neus
lippen
een
roe
Op
zijn
op
nieman
geen
waagt
defing
volgen
ters
bij
staart
een
boe
den
ave
die
hien
beschult
ieder
ja
voor
die
Comité,
gen
niet
dringen
zijn
niet
me
wat
u
hun
nu
hooren.
Scroo
teekent
schaduw
Doch